

Monumentnummer*: 514871

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 februari 2000
Kadaster deel/nr 82686/90

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Akkrum		Heerenveen		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Ljouwerterdyk	6			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	8			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	10			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	12			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	14			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	16			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	18			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	20			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	22			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	24			8491 GC	Akkrum		
Ljouwerterdyk	26			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	28			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	30			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	32			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	34			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	36			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	38			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	40			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	42			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	44			8491 GD	Akkrum		
Ljouwerterdyk	46			8491 GD	Akkrum		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Ljouwerterdyk	48			8491 GD	Akkrum		
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>		<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>
Akkrum		A					3238

*Omschrijving***

Inleiding

Het BEJAARDENTEHUIS Coopersburg in Overgangsarchitectuur werd in 1900 gebouwd door de fa. W.D. Booijsma uit Ternaard, naar ontwerp van de gemeentearchitect Folkert Hoekstra uit Akkrum. De opdrachtgever was Folkert H. Kuipers, geboren in 1843 te Akkrum, geëmigreerd naar Amerika in 1866 en daar genaturaliseerd onder de naam Frank Cooper. Op 18 juli 1900 werd de eerste steen gelegd en op 8 mei 1901 vond de feestelijke opening plaats.

De woningen zijn in 1980 overgedragen aan de woningstichting en gerenoveerd, waarbij de plattegrond van de woningen ingrijpend is gewijzigd; de achteraanbouwen met één privaat per twee woningen en een portaal zijn gesloopt, de schoorstenen in de zakgoot tussen de topgevels en op het achterschild zijn vervangen door pijpen op het achterschild. Het interieur van de woningen wordt niet van rijkswege beschermd. Een uitzondering daarop vormt een deel van het verhoogde middengedeelte van Coopersburg met ondermeer de voormalige bestuurskamer van de regenten. Achter de woningen staan houten bergingen, deze vallen buiten bescherming van rijkswege. De historische achtergrond en de visuele gaafheid van het langgerekte (ruim 100 meter) en symmetrisch ingedeelde object op zichzelf, als wel in relatie tot de overige onderdelen van het complex, rechtvaardigen de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Het tehuis Coopersburg heeft een symmetrische indeling: het bestaat uit een verhoogd middendeel, waarvan de eerste bouwlaag voorheen twee woningen omvatte, met aan weerszijden een vleugel met elk 10 erkerwoningen. De woningen zijn telkens in spiegelbeeld geschakeld met uitzondering van de woningen aan de beide uiteinden; de voormalige woningen in het middendeel wijken in de plattegrondstructuur niet af van de ritmiek en maatvoering van de geschakelde woningen in de vleugels.

De gevels zijn opgetrokken in bruine baksteen, verlevendigd met tectonische versieringen met kunststenen banden en aanzetstenen. De voorgevel heeft een beraapte plint. De blinde kopse noordgevel is met portland beraapt; de blinde kopse zuidgevel is opgetrokken in staand verband met gesneden voeg en verlevendigd met vijf banden in kunststeen. De achtergevel is verlevendigd met drie banden en in elke woning een achterdeur en een H-venster; de beraapte vlakken in de achtergevel markeren de plek van de vroegere aanbouwen. De dakschilden van de woningen zijn belegd met zwart geglazuurde, gegolfde Friese pannen.

De woningen bestaan uit één bouwlaag met een samengesteld zadeldak: de topgevels staan haaks op de doorlopende nok. Aan de voorgevel bevindt zich per woning een driezijdige erker met verticaal verdeelde vensters en zinken dak onder een geringe helling, een drietreeds, betonnen stoep met hemelwaterdoorvoer, een voordeur met bovenlicht en in de topgevel een raam. De topgevels hebben een gevelafsluiting bekroond door een eenvoudig versierd toppenans met een smeedijzeren versiering.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het middengedeelte van het gebouw heeft de oppervlakte van twee woningen en bestaat uit twee bouwlagen gescheiden door een cordonlijst; de erkers zijn over beide bouwlagen doorgetrokken, waartussen het middengedeelte met een derde bouwlaag uittorent. Het is een nagenoeg vierkant volume; op de begane grond waren oorspronkelijk twee woningen en op de verdieping twee regentenkamers. Erkers en torentje hebben een gevellijst. Het torentje heeft een vierzijdige spits; het middendeel een samengesteld afgeknot schilddak. De erkers hebben een overstek op versierde gootklampen aan het fries. De spits, het voorschild en de zijschilden van het middendeel zijn belegd met Lucas IJsbrandspannen; het achterschild is belegd met zwart geglaazuurde, gegolfde Friese pannen. De nokhoeken worden bekroond met sierlijke zinken pironen; die op de toren heeft een windwijzer in de vorm van een pijl. De toegang heeft een drizijdige trap met betegeld bordes onder een luifel, gestut door Dorische zuilen in terrazzo-werk; de porte brisée heeft deuren met glaspanelen. Boven het raam op de verdieping een gedenksteen met het Friese opschrift: STIFTE TA OANTINKEN OAN US HEIT EN MEM WILLEM HARMENS KUIPERS EN YTSJE ROMMERTS DE VRIES FEN HJAR SOAN F.H. COOPER U.S.A. 8E FEN MAEIMOANNE 1901. In de gedenksteen ook beeldhouwwerk in laagrelief van vogels op een tak. Boven de porte brisée in de derde bouwlaag een getoogd opschrift in kunststeen in hoogrelief: COOPERSBURG A. D. 1900.

Tot de waardevolle INTERIEURONDERDELEN van het middengedeelte behoren ondermeer: de vestibule, de gang met trap naar de regentenkamer; de regentenkamer. In de regentenkamer is een zwart marmeren schoorsteenmantel met een gesneden schoorsteenstuk, waarop een naamlijst van de regenten; in de bekroning van het schoorsteenstuk vuurpotten en een sprekend wapen: de kuiper. Aan de wand hangen pasteltekeningen van de portretten van de ouders van de stichter en een marmeren buste van de stichter, vervaardigd door de Italiaanse beeldhouwer Branconi.

Waardering

Het bejaardentehuis Coopersburg in Overgangsarchitectuur uit 1900, gebouwd naar ontwerp van de gemeentearchitect Folkert Hoekstra uit Akkrum is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- als karakteristiek voorbeeld van een typologische ontwikkeling, namelijk collectief wonen in individuele kamerwoningen in plaats van in een groepshuisvesting voor bejaarden,
- vanwege het bijzondere belang voor het oeuvre van de gemeente-architect Folkert Hoekstra,
- vanwege de bijzondere situering aan de toegangsweg tot Akkrum,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object voor het aanzien van het dorp Akkrum,
- vanwege de redelijke mate van architectonische gaafheid,
- als hoofdonderdeel van het totale complex,
- vanwege de structurele en visuele gaafheid van het complex in relatie tot de dorpse omgeving.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Sociale zorg, liefdadigheid

Functie

Bejaardentehuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument